

Jolanta Rosłon

Znaczenie mikro i małych przedsiębiorstw w rozwoju gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 102, 177-186

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOLANTA ROŚŁON

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ZNACZENIE MIKRO I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW W ROZWOJU GOSPODARCZYM WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wprowadzenie

Mikro i małe przedsiębiorstwa odgrywają istotną rolę w rozwoju polskiej gospodarki. Charakteryzują się one dużą zdolnością do szybkiego reagowania na potrzeby rynkowe, kreatywnością, elastycznością i sprawnością adaptacyjną oraz stosunkowo niskimi kosztami utrzymania stanowisk pracy. Ich osobliwe znaczenie podkreślono między innymi w Europejskiej Karcie Małych Przedsiębiorstw, w której podmioty tej wielkości określono „nośnikiem innowacji oraz integracji społecznej i lokalnej”.

Doświadczenia wielu krajów dowodzą, że to właśnie mała przedsiębiorczość stanowi kluczową rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym. Ma to szczególnie znaczenie dzisiaj, w dobie kryzysu, kiedy wiele państw boryka się z rosnącym poziomem bezrobocia, a przecież najważniejszą zaletą małych oraz nowo powstających przedsiębiorstw jest fakt, że stanowią one największe źródło nowych miejsc pracy.

Z danych szacunkowych Ministerstwa Finansów wynika, że w 2008 roku z samych mikroprzedsiębiorstw wpłynęło 75% podatków płaconych przez osoby fizyczne (50 598 mln zł) i 44,6% podatków od osób prawnych (15 442 mln zł). Małe firmy zapłaciły w tym okresie podatki w kwocie 14 300,7 mln zł, w tym osoby fizyczne w wysokości 5 403,7 mln zł.

Celem artykułu jest ocena stanu rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2010, ze szczególnym uwzględnieniem roli podmiotów tej wielkości w rozwoju regionu warmińsko-mazurskiego. Analizie poddano podstawowe dane o przedsiębiorstwach (liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON, liczba podmiotów aktywnych, liczba pracujących, przychody i koszty generowane przez przedsiębiorstwa, poziom i struktura nakładów inwestycyjnych, przeciętne wynagrodzenie brutto, źródła finansowania inwestycji). W artykule zaprezentowano rezultaty badań prowadzonych przez GUS, jak również wyniki sondażu diagnostycznego zrealizowanego w 2010 roku w Katedrze Ekonomiki Przedsiębiorstw UW-M w Olsztynie. W badaniach sondażowych uczestniczyło 60 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (35 mikrofirm i 25 małych podmiotów).

1. Funkcjonowanie mikro i małych przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2010

W 2008 roku działalność gospodarczą prowadziło w Polsce 1 862 462 przedsiębiorstw. Mikroprzedsiębiorstwa stanowiły 96% zbiorowości. Udział podmiotów średnich wyniósł około 0,9%, a dużych zaledwie 0,17%. Rok później liczba aktywnych przedsiębiorstw obniżyła się o 10,15%, w tym mikrofirm o 10,27%, a małych jednostek o 8,71%. Rok 2010 przyniósł korzystne zmiany: zwiększyła się liczba podmiotów gospodarczych (o 3,17%) i osób pracujących (o 0,32%) w stosunku do roku wcześniejszego. W przypadku mikroprzedsiębiorstw zmiana ta wyniosła 3,5% rdr, zaś w małych podmiotach 4,78% rdr.

Tabela 1
Liczba przedsiębiorstw aktywnych i osób w nich pracujących według klas wielkości

Wyszczególnienie		2008	2009	2010
Mikroprzedsiębiorstwa	liczba	1 787 909	1 604 417	1 655 064
	pracujący	3 727 242	3 464 201	3 399 096
Małe przedsiębiorstwa	liczba	54 974	50 189	52 591
	pracujący	1 194 972	1 123 287	1 143 458
Średnie przedsiębiorstwa	liczba	16 327	15 808	15 841
	pracujący	1 698 165	1 643 384	1 649 103
Duże przedsiębiorstwa	liczba	3252	3113	3167
	pracujący	2 873 623	2 599 062	2 667 396
Ogółem przedsiębiorstwa	liczba	1 862 462	1 673 527	1 726 663
	pracujący	9 494 002	8 829 934	8 859 053

Źródło: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 43; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 43; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 41.

Z danych GUS wynika, że w analizowanym okresie około 1/3 przedsiębiorstw prowadziła działalność handlową. Działalność budowlaną, podobnie jak przemysłową, realizowało średnio około 12%, a transportową – 8% przedsiębiorstw. Prawie 93% jednostek należało do osób fizycznych. Przedsiębiorstwa niejednokrotnie zmieniały profil podjętej działalności. Dotyczyło to głównie podmiotów związanych z leśnictwem, transportem, przemysłem, obsługą nieruchomości i firm. Największą stabilnością charakteryzowały się w tym względzie podmioty zajmujące się handlem.

Najwyższy poziom przychodów ogółem odnotowano w 2010 roku. Były one wyższe o 7,1% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 2,6% w stosunku do pierwszego roku badań. Przychody wygenerowane przez mikroprzedsiębiorstwa stanowiły średnio 22,6% wszystkich przychodów. W przypadku przychodów uzyskanych przez jednostki zatrudniające od 10 do 49 osób, odsetek ten ukształtował się na poziomie 13,9%. Przychody w przeliczeniu na jednego pracującego w mikrofirmach, w kolejnych latach, wyniosły odpowiednio: 200,3 tys. zł, 201,8 tys. zł i 211,8 tys. zł. Około 50% przychodów uzyskiwanych przez małe przedsiębiorstwa (w tym mikrofirmy) zanotowano w handlu i naprawach.

Tabela 2

Przychody i koszty ogółem w przedsiębiorstwach według klas wielkości (mln zł)

Wyszczególnienie		2008	2009	2010
Mikroprzedsiębiorstwa	przychody	746 497	699 097	719 908
	koszty	645 883	614 780	618 234
Małe przedsiębiorstwa	przychody	464 296	417 476	448 943
	koszty	433 498	393 143	420 092
Średnie przedsiębiorstwa	przychody	700 826	656 760	689 085
	koszty	670 213	625 161	649 552
Duże przedsiębiorstwa	przychody	1 302 213	1 306 270	1 439 402
	koszty	1 252 444	1 239 171	1 358 409
Ogółem przedsiębiorstwa	przychody	3 213 835	3 079 603	3 297 338
	koszty	3 002 038	2 872 254	3 046 287

Źródło: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 44; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 44; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 42.

W 2010 roku mikroprzedsiębiorstwa poniosły koszty uzyskania przychodów w wysokości 719 908 mln zł, co stanowiło 23,6% kosztów ogółem. Koszty w przeliczeniu na jedną mikrofirmę wyniosły w rozpatrywanym roku 373,5 tys. zł, zaś na małe przedsiębiorstwo – 7987,9 tys. zł. Najniższe koszty przypadające na jeden podmiot i na jednego pracującego zarówno w grupie przedsiębiorstw małych, jak i mikroprzedsiębiorstw wykazywały firmy związane z pozostałą działalnością usługową (odpowiednio na jeden podmiot: 62,9 tys. zł i 52,5 tys. zł, a na jednego pracującego: 36,1 tys. zł i 31,9 tys. zł)¹.

Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez polskie przedsiębiorstwa w 2008 roku wyniosła 160 540 mln zł, w tym na nowe obiekty majątkowe i modernizację 144 491 mln zł (90% nakładów ogółem). W 2010 roku poziom nakładów obniżył się o około 11,6% w porównaniu z pierwszym rokiem badań. Warto odnotować, że jedynie w grupie mikroprzedsiębiorstw zaobserwowano sukcesywny wzrost wartości nakładów inwestycyjnych (zmiana o 22%), i to zarówno w przypadku nowych obiektów majątkowych i ulepszania już istniejących, jak i zakupu używanych środków trwałych. W 2010 roku w nakładach inwestycyjnych na nowe środki trwałe i modernizację dominowały nakłady do 10 mln zł (99,6% przedsiębiorstw). Nakłady powyżej 10 mln zł, ale nieprzekraczające 50 mln zł, poniosło zaledwie 0,4% przedsiębiorstw². Udział nakładów inwestycyjnych w przychodach wypracowanych przez przedsiębiorstwa w 2008 roku wyniósł 5%, natomiast w 2010 roku – 4,3%. W mikroprzedsiębiorstwach było to odpowiednio: 2,7% i 3,5%, zaś w małych podmiotach: 4,1% i 3,8%. Największy udział nakładów inwestycyjnych w przychodach odnotowano w 2010 roku w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (13%), najniższy w handlu i naprawach (1,7%).

¹*Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 27.

²*Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 29.

Tabela 3

Nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa w latach 2008–2010 (mln zł)

Nakłady inwestycyjne		2008	2009	2010
Mikroprzedsiębiorstwa	ogółem	20 356	21 853	24 848
	na nowe środki trwałe i modernizację	17 395	18 081	20 955
	na zakup używanych środków trwałych	2961	3722	3893
Małe przedsiębiorstwa	ogółem	19 011	16 416	16 877
	na nowe środki trwałe i modernizację	15 102	13 004	13 447
	na zakup używanych środków trwałych	3910	3412	3430
Średnie przedsiębiorstwa	ogółem	34 942	30 806	29 598
	na nowe środki trwałe i modernizację	30 557	26 821	25 446
	na zakup używanych środków trwałych	4385	3985	4152
Duże przedsiębiorstwa	ogółem	86 230	74 675	70 616
	na nowe środki trwałe i modernizację	81 437	71 067	66 315
	na zakup używanych środków trwałych	4793	3608	4301
Ogółem	ogółem	160 540	143 751	141 939
	na nowe środki trwałe i modernizację	144 491	128 974	126 163
	na zakup używanych środków trwałych	16 049	14 777	15 776

Źródło: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 43–44, *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 43–44, *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 41–42.

Wyniki badań prowadzonych przez GUS pokazują, że wśród mikroprzedsiębiorstw w ciągu pierwszego roku działalności upada blisko 13% podmiotów. W przypadku małych jednostek odsetek ten wynosi około 2,8%. Pięć lat i więcej na rynku utrzymuje się prawie 66% podmiotów zatrudniających do dziewięciu osób. Mikrofirmy wykazują zatem dużą wrażliwość na zmieniające się czynniki warunkujące ich funkcjonowanie i rozwój. Mikroprzedsiębiorcy aktywnie szukają, odpowiedniej dla nich w danym miejscu i warunkach, opcji dla prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Charakterystyka województwa warmińsko-mazurskiego

Województwo warmińsko-mazurskie składa się z historycznych krain Warmii, Mazur i Powiśla. Jest ono czwartym co do wielkości województwem w Polsce o powierzchni ponad 24 tys. km² (7,7% powierzchni kraju). W jego skład wchodzi

116 gmin, 19 powiatów ziemskich i 2 miasta na prawach powiatu (Olsztyn i Elbląg). Ponad 30% powierzchni województwa stanowią lasy, 6% – wody, a 55% – użytki rolne. Pod względem liczby ludności województwo zajmuje 12. miejsce w kraju (3,8% ludności Polski)³. Region zamieszkuje ponad 1,42 mln osób⁴. Gęstość zaludnienia jest najniższa w kraju i wynosi 59 osób na km². Najwyższy jest natomiast wskaźnik przyrostu naturalnego (1,3). Społeczeństwo województwa jest stosunkowo młode. Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 20% populacji, w wieku produkcyjnym – 65,2%, a w wieku poprodukcyjnym – 14,8%. Ponad 8% mieszkańców regionu legitymuje się wykształceniem wyższym⁵. Barometr przedsiębiorczości (wskaźnik wyrażany relacją liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców) dla analizowanego województwa wyniósł w 2008 roku 812 i był niższy niż średni w kraju (985). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Olsztynie (1205), najniższy w powiecie elbląskim (602)⁶.

Warmia i Mazury to region o profilu rolniczo-turystycznym. Główne działy gospodarki to: produkcja zdrowej żywności, przemysł drzewny, turystyka, proekologiczna gospodarka leśna. Województwo jest ważnym obszarem w europejskiej sieci komunikacyjnej. Warmińsko-mazurskie, sąsiadując z obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, ma liczący ponad 200 km odcinek polsko-rosyjskiej granicy, który jest jednocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Województwo ma także dostęp do Morza Bałtyckiego poprzez Zalew Wiślany⁷. Warmia i Mazury to jeden z najsłabiej rozwiniętych gospodarczo regionów Polski. Ważną rolę w gospodarce województwa odgrywa sektor usług, w tym przede wszystkim usług turystycznych. Zatrudnienie w nim znajduje około 47% wszystkich pracujących. Województwo należy do liderów pod względem produkcji tarcicy oraz eksportu mebli i wyrobów stolarskich. Ponadto znane jest z produkcji wyrobów gumowych (opon), wędlin, masła i tłuszczów⁸.

3. Mikro i małe przedsiębiorstwa w województwie warmińsko-mazurskim – potencjał, uwarunkowania rozwoju, znaczenie w gospodarce regionu

Kondycja i perspektywy rozwojowe przedsiębiorstw uzależnione są od uwarunkowań o charakterze makro i mikroekonomicznym. Do najważniejszych czynników wewnętrznych (mikroekonomicznych) należą: majątek trwały, wartość kapitałów, jakość produktów, umiejętności kadry zarządzającej i pracowników, powiązania kooperacyjne, innowacyjność, poziom rentowności produkcji. Wśród uwarunkowań

³ *Statystyczny atlas województwa warmińsko-mazurskiego – 2005. Informacje i opracowania statystyczne*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2006, s. 6–7.

⁴ S. Drej, J. Swajdo, *Warmia i Mazury. Przewodnik*, BOSZ, Olszanica 2008, s. 10.

⁵ *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r.*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2011, s. 16.

⁶ *Potencjał społeczno-gospodarczy powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2004–2008*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2009, s. 20.

⁷ *Polskie regiony w Europie*, Internetowy Serwis Informacyjny Województw Rzeczypospolitej Polskiej; www.zwrp.pl (15.09.2012).

⁸ S. Drej, J. Swajdo, *Warmia i Mazury...*, s. 11.

zewnątrznych należy wymienić: poziom inflacji, koniunkturę gospodarczą, popyt, podaż, system podatkowy, poziom oprocentowania kredytów bankowych, kurs złotego, regulacje prawne, dostęp do usług ubezpieczeniowych.

W analizowanym okresie zaobserwowano sukcesywny wzrost liczby mikro i małych przedsiębiorstw, odpowiednio o 6,05% i 6,8% (tab. 4). W 2010 roku w warmińsko-mazurskim, zgodnie z rejestrem REGON, działalność prowadziło 115 817 mikroprzedsiębiorstw i 5814 podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Mikrofirmy stanowiły 94,2% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w województwie, zaś małe jednostki niewiele ponad 4,7%. W rozpatrywanym roku powstało 14 040 nowych mikrofirm i 177 podmiotów małych. W tym samym roku zlikwidowano 10 319 przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób i 136 małych jednostek. Należy odnotować, że liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była wyższa od liczby firm zlikwidowanych.

Tabela 4

Mikro i małe podmioty zarejestrowane w REGON w latach 2008–2010

Wyszczególnienie	2008		2009		2010	
	0–9	10–49	0–9	10–49	0–9	10–49
Liczba przedsiębiorstw	109 200	5443	111 017	5781	115 817	5814
Udział regionu w Polsce (%)	3,29	2,93	3,02	3,40	2,99	3,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 25; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s.38; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 22.

Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON znacznie odbiega od liczby podmiotów aktywnych. Według danych GUS w 2010 roku, w regionie funkcjonowało 53 310 aktywnych mikro i 1683 małych przedsiębiorstw (ok. 3,2% aktywnych podmiotów w Polsce). W pierwszym roku badań liczba mikro i małych jednostek była wyższa w porównaniu z 2010 rokiem, odpowiednio o 10,5% i 9,6% (tab. 5).

Przychody przeciętnego mikroprzedsiębiorstwa wyniosły w województwie 0,33 mln zł, zaś małego podmiotu (z wyłączeniem mikrofirm) 6,10 mln zł (dużo niższe od średniej krajowej). Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2010 roku w regionie było o około 25% niższe od średniego wynagrodzenia w Polsce.

Poziom nakładów inwestycyjnych w mikrofirmach zwiększał się z roku na rok (zmiana o 7,7%). W przypadku małych podmiotów, najwięcej środków przeznaczono na inwestycje w 2010 roku (o 16,5% więcej w porównaniu z rokiem wcześniejszym). Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na podmiot i pracującego, sukcesywnie wzrastały, zarówno w grupie mikroprzedsiębiorstw, jak i jednostek zatrudniających od 10 do 49 osób. Wśród warmińsko-mazurskich przedsiębiorstw, największy udział w strukturze inwestycji regionu miały podmioty z sekcji „przetwórstwo przemysłowe”, następnie jednostki z sekcji „handel hurtowy i detaliczny”.

Tabela 5

Podstawowe dane o aktywnych mikro i małych przedsiębiorstwach w województwie warmińsko-mazurskim

Wyszczególnienie	2008		2009		2010	
	0–9	10–49	0–9	10–49	0–9	10–49
Liczba przedsiębiorstw	59 579	1844	51 800	1620	53 310	1683
Udział regionu w Polsce (%)	3,33	3,35	3,23	3,23	3,22	3,20
Liczba pracujących	116 423	39 411	107 709	36 027	107 406	36 344
Przychody na podmiot (mln zł)	0,34	5,90	0,33	6,18	0,32	6,23
Przeciętne wynagrodzenie brutto (zł)	1558	1798*	1774	1985*	1724	2015*

*Dotyczy przedsiębiorstw o zatrudnieniu 0–49.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 69, 77; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 67, 78; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 65, 72.

Tabela 6

Nakłady inwestycyjne poniesione przez mikro i małe przedsiębiorstwa w województwie warmińsko-mazurskim

Wyszczególnienie	2008		2009		2010	
	0–9	10–49	0–9	10–49	0–9	10–49
Nakłady inwestycyjne (tys. zł)	495 443	486 998	584 105	458 034	623 713	533 651
Nakłady inwestycyjne na podmiot (tys. zł)	8,31	264,09	11,27	282,73	11,69	317,08
Nakłady inwestycyjne na pracującego (tys. zł)	4,25	12,35	5,42	12,71	5,80	14,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2010, s. 83; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 81; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011, s. 79.

Małe jednostki finansowały przedsięwzięcia inwestycyjne głównie ze środków własnych (ok. 66% – dane GUS). Ważnym źródłem były również kredyty bankowe i pożyczki krajowe (ok. 22%). Mniejsze znaczenie w finansowaniu inwestycji odgrywały dotacje budżetowe, środki zagraniczne oraz inne źródła. Statystyki GUS nie uwzględniają mikropodmiotów, które finansują działalność inwestycyjną w jeszcze większym zakresie ze środków własnych niż pozostałe przedsiębiorstwa.

Dopełnieniem wyników badań realizowanych przez GUS są rezultaty badań sondażowych przeprowadzonych w Katedrze Ekonomiki Przedsiębiorstw Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Na ich podstawie „zidentyfikowano” najważniejsze przesłanki i bariery inwestowania, a także określono kierunki oraz źródła i strukturę finansowania działalności rozwojowej przedsiębiorstw. W niniejszym artykule przedstawiono zaledwie niewielki wycinek efektów sondażu diagnostycznego.

W tabeli 7 zaprezentowano źródła finansowania działalności inwestycyjnej,

z których korzystały warmińsko-mazurskie przedsiębiorstwa w latach 2008–2010.

Tabela 7
Źródła finansowania inwestycji w mikro i małych przedsiębiorstwach z regionu
warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	Mikroprzedsiębiorstwa		Małe przedsiębiorstwa	
	N	% wskazań	N	% wskazań
Amortyzacja	2	3,3	2	3,3
Środki własne	18	30,0	12	20,0
Kredyt bankowy	8	13,3	7	11,7
Leasing	14	23,3	8	13,3
Dotacje unijne	5	8,3	5	8,3
Inne źródła	4	6,7	2	3,3

Źródło: wyniki badań sondażowych.

Jak pokazują wyniki badań ankietowych, najczęściej warmińsko-mazurskich przedsiębiorców finansowało inwestycje ze środków własnych. Na to źródło wskazało 50% respondentów, w tym 30% mikro i 20% małych podmiotów. Prawie 37% pytanych wymieniło leasing jako formę sfinansowania zakupów inwestycyjnych. Na kolejnym miejscu znalazł się kredyt bankowy (25% wskazań). Mniejszą rolę w finansowaniu inwestycji odegrały dotacje unijne, amortyzacja oraz pożyczki od rodziny i znajomych.

Badani przedsiębiorcy zostali również poproszeni o ocenę znaczenia przesłanek inwestycyjnych (tab. 8).

Największe znaczenie przedsiębiorcy przypisali możliwościom pozyskania nowych klientów. Aż 75% ankietowanych uznało ten motyw za bardzo istotny. Za ledwie 6,6% oceniło tę przesłankę jako mało istotną. Kolejną w hierarchii ważności przesłanką inwestowania okazał się wysoki stopień zużycia majątku trwałego, zarówno fizycznego, jak i moralnego. Wśród wymienionych motywów inwestowania, wysoką ocenę zyskało również tempo postępu technicznego. Ponad 93% badanych uważało ten czynnik za bardzo istotny i istotny przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Najmniej ważną przesłanką była ochrona środowiska naturalnego. Aż 41,6% pytanych uznało ten czynnik za mało istotny.

Wśród barier inwestycyjnych ankietowani najczęściej wymieniali brak własnych środków finansowych (87,7%). Istotnym ograniczeniem aktywności inwestycyjnej warmińsko-mazurskich przedsiębiorców były również trudności z pozyskaniem zewnętrznego, obcego finansowania. Na czynnik ten wskazało 53,3% mikro i 30% małych podmiotów. Istotną barierą ograniczającą podejmowanie działań inwestycyjnych okazała się także niepewność co do kształtowania się w przyszłości popytu na produkty i usługi (61% wskazań). Przedsiębiorcy zwracali też uwagę na niespójność i zawilość przepisów prawnych, częste zmiany legislacyjne oraz biurokrację. Za ledwie dwóch respondentów (3,3%) uznało niechęć do zmian za ważną przeszkodę w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

Tabela 8

Znaczenie przesłanek inwestowania w opinii mikro i małych przedsiębiorców z warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	Znaczenie przesłanek w opinii badanych	0-9	10-49
		% wskazań	% wskazań
Wysoki stopień zużycia majątku trwałego	bardzo istotne	20,0	33,3
	istotne	30,0	6,7
	mało istotne	8,3	1,7
Poprawa jakości produktów/usług	bardzo istotne	11,7	8,3
	istotne	33,3	30,0
	mało istotne	13,3	3,3
Tempo postępu technicznego	bardzo istotne	18,3	26,7
	istotne	33,3	15,0
	mało istotne	3,3	3,3
Obniżenie kosztów produkcji	bardzo istotne	18,3	25,0
	istotne	23,3	20,0
	mało istotne	10,0	3,3
Pozyskanie nowych klientów	bardzo istotne	38,3	36,7
	istotne	11,7	6,7
	mało istotne	3,3	3,3
Zmiana profilu działalności	bardzo istotne	10,0	13,3
	istotne	15,0	23,3
	mało istotne	25,0	13,3
Ochrona środowiska naturalnego	bardzo istotne	6,7	5,0
	istotne	26,7	20,0
	mało istotne	18,3	23,3

Źródło: wyniki badań sondażowych.

Tabela 9

Bariery inwestowania w mikro i małych przedsiębiorstwach z regionu warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	Mikroprzedsiębiorstwa		Małe przedsiębiorstwa	
	N	% wskazań	N	% wskazań
Brak własnych środków finansowych	31	52,7	21	35,0
Trudności w pozyskaniu obcych środków	32	53,3	18	30,0
Niepewny popyt na produkty/usługi	22	36,7	15	25,0
Niekorzystny system fiskalno-podatkowy	17	28,3	13	21,7
Niespójność, zawilość przepisów	15	25,0	11	18,3
Niedostateczna wiedza inwestora	7	11,7	4	6,7
Niechęć do zmian	2	3,3	0	0,0
Biurokracja	6	10,0	3	5,0

Źródło: wyniki badań sondażowych.

Podsumowanie

Znaczenie mikro i małych przedsiębiorstw można rozpatrywać z punktu widzenia efektów zatrudnienia, produkcji, postępu technicznego, „regionalnej decentralizacji”. Podmioty te stanowią ważny czynnik aktywizacji zawodowej ludności, szczególnie w regionach słabiej rozwiniętych gospodarczo. W przeciwieństwie do dużych podmiotów, umiejętnie potrafią dostosować się do zmieniających się potrzeb rynku. Wnoszą istotny wkład w powstawanie nowych miejsc pracy i utrzymanie dotychczasowych. Niestety, mikro i małe jednostki borykają się z wieloma utrudnieniami w działalności operacyjnej i rozwojowej. Jedną z podstawowych barier są ograniczenia kapitałowe: brak własnych środków finansowych i utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. Na trudności te wskazują głównie osoby rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej oraz mikroprzedsiębiorstwa. Zdaniem przedsiębiorców istotnym czynnikiem hamującym rozwój firm jest także niekorzystny system finansowo-fiskalny (stawki podatkowe, amortyzacyjne, stopa oprocentowania kredytów bankowych, dostęp do usług bankowych i ubezpieczeniowych, dotacje inwestycyjne).

Niepokojący jest fakt, że zdecydowana większość ankietowanych przedsiębiorców nie planowała podejmowania działań inwestycyjnych w najbliższych latach. Zależało im bardziej na podtrzymaniu dotychczasowej działalności, a nie na rozwoju. Jednym z warunków zwiększenia aktywności inwestycyjnej mogłyby być działania mające na celu wzrost świadomości w zakresie korzyści wynikających z planowania i realizowania strategii rozwojowej przedsiębiorstwa, uwzględniającej min. politykę inwestycyjną.

THE ROLE OF MICRO AND SMALL ENTERPRISES IN ECONOMIC DEVELOPMENT OF WARMIA AND MAZURY REGION

Summary

The paper presents the state and role of the micro and small enterprises in Poland and region of Warmia and Mazury. The analysis was based mostly on statistical data derived from the Central Statistical Office – The activity of non-financial enterprises in a period 2008–2010. In this study the results of the questionnaire survey were placed also. The results of own research shows, that the one of the main barrier limiting investment activities of micro and small enterprises are difficulties in access to external funds. A will of obtaining new clients turned out to be the deciding motive for investing. The results of studies shows that micro and small enterprises play an important role in the regional and local development.

Translated by Jolanta Rosłon